

Observatoriulu eșe de doue ori in septemana, Mercuria și Sambat'a.

Prețiulu

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in lăintrulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In străinatate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Anulu IV.

Ori-ce inserate,

se plateșcu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 97.

— Sibiu, Mercuri 2/14 Decembre. —

1881.

Obiceiurile juridice ale poporului romanu.

Intrebări asupra legaturilor satesci, casnice și de lucruri între țierani.

(Urmare).

§. 274. Óre ce obiceiuri sunt in poporu in privintia copiilor gemeni?

§. 275. Ce se face atunci, candu intr'o casa nu este nici unu mostenitoru baiatu, ci numai o fata?

§. 276. Cui remanu bunurile unui nému ce se stinge fara mostenitori?

§. 277. Óre se obicinuescu pe acolo printre sateni diate sau testamenturi?

— si cum se chiama ele? adeca:

— „a lasa cu lim'a de mórte“?

— sau si altfelu cumva?

§. 278. Diata se indeplinescu ea intocmai, ori cum ar fi facuta?

— ori cã se nascu certe in privinti'a ei si se póte stricã?

— si acësta in ce felu de impregiurari anume?

§. 279. Unde óre se paștrãdiã diatele, buna-ora acasa, la popa, sau pe aiuri?

— cine le aduce la indeplinire?

— si cum se face acësta?

§. 280. Diatele se facu ele prin scrisu? sau numai din gura?

— cãti marturi trebue se aiba?

— si ce felu de ómeni trebue se fia marturii?

§. 281. Mostenitorii potu ei sta față la facerea diatei, sau nu?

— si ce alte obiceiuri se mai pazescu óre intr'o asemenea impregiurare?

§. 282. Cei ce facu diata, lasa ei ceva si „pentru sufletu“?

— sau pentru lucruri bisericesci?

— cui lasa?

— si ce anume?

§. 283. Dacu nu s'a facutu diata, atunci ce mostenesce femeia dupa mórtea barbatului?

— si ce mostenesce barbatulu dupa mórtea femeii?

— avendu ei sau neavendu copii?

§. 284. Muma póte ea se dea prin diata averea ei deosebita?

— si cui anume?

§. 285. Neavendu copii, barbatulu póte elu se dea prin diata tóta averea sa nevetei?

— si atunci ce se face cu acësta avere, dacã femeia se marita pentru a doua óra?

§. 286. Cum si cãtu tãmpu se jelescu pe acolo dupa mórtea unui soțiu, copilu, sau a unei rude?

— cum jelescu barbati?

— si cum femeile?

§. 287. In ce chipu se adeverescu cã unu omu este chiaru mortu, era nu numai amortitu, sau cu semne parute de mórte?

§. 288. Cine dintre copii remane stapanu in casa si peste pamentulu parintescu?

— celu mai mare?

— ori celu mai micu dintre fii?

§. 289. Dacu parintii, fia prin diata, fia in viética inca, lasa la impartieia pré multu la unulu dintre copii, ce facu atunci ceialti?

— si cum o privescu poporulu?

§. 290. Satenii cunoscu ei óre obiceiulu de a lasa averea la cineva cu asia tocmeia, cã acela se se bucure de folosulu ei, dar se n'ó póta in-straina nici intr'unu chipu, ci se fia datoru la mórte, sau dupa unu tãmpu óre-care, a o da unui alu treilea anume cutare?

§. 291. Ce felu de despagubire se da fiului, care ese din cas'a parintesca?

§. 292. Cine ingrijescu de averea mostenitoriloru nevrãsnici si de ei insii?

— ce felu de respłata primescu elu pentru acësta?

— sub a cui priveghiare o face?

— si cui da socotela?

§. 293. Candu vre-unu orfanu n'are nici o avere, cine óre ingrijescu de dinsulu?

§. 294. Dela cãti ani in susu incepu nevrãsnicia a fi stapani pe sine si pe averea lor?

§. 295. Cum imparte poporulu indeobste rudenia? adeca:

— dupa sange?

— dupa lapte?

— dupa cuscrenii?

— sau si altfelu cumva?

§. 296. Cum imparte poporulu indeosebi rudenia dupa sange?

— intrebuintieia elu deosebirea între rude de susu, rude de josu, rude de alaturi?

— si face elu vreo deschilinire între rudenia de vitia barbatescã si acea de vitia femeiescã?

§. 297. Óre cunósce poporulu treptele de intrudere?

— si cum anume le deosebescu?

§. 298. Ce felu de numiri se afla pentru cei inruditi, buna-óra: unchiu, veru, nepotu, fiastru, si altele?

— si dacã vre-unele din acestea au mai multe intiesuri?

§. 299. Candu vinde cineva o avere nemiscatóre, trebue óre se intrebe mai întâiu pe rude ori pe vecini?

— si cum se face acësta?

§. 300. Rudele sau vecinii au ei dreptulu de a rescumpera o avere nemiscatóre venduta, intorcundu cumparatorulu banii platiti?

— acestu dreptu ilu au ei óre numai atunci candu n'au fostu intrebati mai de inainte? sau si dacã au fostu intrebati?

— cu ce renduiala se face acësta?

— si pãna la ce sorocu anume paștrãdiã ei unu asemenea dreptu?

§. 302. Poporulu deosebescu elu pe vecini in:

— vecini in lungu?

— vecini in latu?

— vecini intr'unu coltiu?

— sau si altfelu cumva?

— si care este folosulu acestei deosebiri?

§. 302. Cãte feluri de cumetrie cunósce pe acolo poporulu?

§. 303. Cari sunt legaturele între nasi si fini?

§. 304. Este óre vreo deosebire între fratatu si frate de cruce?

— între suruta si sora de cruce?

— si dacã este, in ce anume se cuprinde acea deosebire?

Foișiór'a „Observatoriului“.

Unu preotu intiepletu și preotés'a lui.

Pentru a se potea unu poporu cultivã trebuiescu miulóce material, era stare materiala inca nu se póte cascigã fara cultura — dóue conditiuni, cari fiacare supune pe cealalta cã esistenta; ar rezultã deci, cã unu poporu nici-odata nu se póte cultivã si ridica materialmente; si totusi vedemu si audimu de ómeni si popóre culte si in stare buna materiale. Vedemu cã au fostu si sunt popóra, cari au fostu neculte si astadi sunt modele de cultura, cã au fostu popóra serace si astadi sunt avute. Sum deci de parere, cã popórale incepu a'și cascigã o cultura mai inferióra si mai fara spese, constatatória din industria de casa, agricultura mai primitiva si apoi cascigandu paralelu si bani, se cultivã si perfectioneia gradatu. Espunú aci activitatea unui preotu romanu, asia dupa cum mi'a povestit'ó elu si ale carei rezultate le-am aflatu adeverate, convingându-me cu ochii si urechile proprii despre adeveratatea faptelorui lui laudabile. Persón'a o tacu, mai tardiu provocatu si obtinându permissiunea respectivilui dnu, ii voi aratã laudat'ó nime, publicand'ó si alte merite, de cari isi casciga in tóta dio'a. Cã gimnastu amblasem in esperientia, si fiindu in o comuna, aflasem unu poporu stricatu in moravuri, rententiu, cu portu ungrisatu sau sasitu, inse si unu popa indolentu, nepasatoriu in totu respectulu. Cã clericu avui ocașione se mai trecu prin acea comuna, si m'am uimitu de starea cu totulu schimbata a poporanilor; — portu schimbatu, satulu cã transformatu; poporulu moralu, tineretu veselu si inteligentu, scóla buna, portu pictorescu romanu si alte multe, dupa cum urmédia descrise mai la vale. Voiu fi pardonatu espunându aci intréga machin'a de a cultivã, a unui preotu bravu, si inca cu cuvintele proprii, de care s'a folositu in adinsu, cã se

folosésca si acolo, unde alte cuvinte nu prindu radecina, din caus'a nepriceperii. Facundu laudatulu preotu o visita, l'am intregatu, cum se'mi esplicu acea prefacere asia de accelerata a intregii comune in tóte privintieile, la care densulu imi respunde: „Speru domnule, cã nu me vei judecã laudarusu, dacã'ti voiu permite, cã rezultatele pe cari le vedi, sunt oper'a mea“

„Se'ti spunu mai întâiu cum mi'am cascigatu iubirea poporanilor mei, apoi in legatura cu acësta increderea lor, cu influintia ce o potu exercita asup'ra lor, si cum am regulatu viétia lor moralã in modu fórte simplu, dara practic, asia, practic, de-óre ce mi'a successu, si modulu carele'ti succede e celu mai practic“

I.

„Iubirea poporaniloru am cascigat'ó iubindu si dovedindu-le iubire eu mai întâiu. Increderea le-am cascigat'ó mai cu osteneia; — amintescu totusi, cã nu am abusatu nici-odata de increderea lor. Influintia ce o am, o intrebuintieiu tóta spre a'i coduce pe calea cea salutara si drépta. Astadi potu dice, cã ordinulu si consiliulu meu e sãntu inaintea poporaniloru mei, la nimeni nu va mai succede a'i corumpe.“

„Conferindumi-se parochia acësta, cã teologu mai modern am fostu fericitu a pasã la casatoria avantajioșã, nu in privintia materiala, ci moralã si culturalã. Introdusu in parochia, m'am asediatu in cas'a parochialã. Dical'a e, cã in totu reulu e si ceva bine. In vecinatate de cas'a parochialã eran nisce ómeni bolnavi. Indata ce am aflatu acësta, i-am cercetatu in tóta sér'a, ba pe atunci si dio'a, ne avendu multe ocupatiuni cã gazde nóue. Petreceam la ei câte 1/2 de óra, mangaindu'i si distragundu'i, sau tinendule de uritu, era conversatiunea mea cu ei erã totudeauna in limb'a nóstra materna romanescã. Indata a dóua di preotés'a fierbendu ceva supã buna, le-a trimisu câte pușinu, apoi mergeam si eu la ei spre a'i indemnã se mance, cã le va prinde bine.“

O muiere betrana se bolnavise cam departe la marginea satului. Lucrulu celu de întâiu a fostu, se

trimita la pop'a, pentru-cã s'ó impartásiescu cu cele sãnte. Consórt'a mea, „domn'a preotés'a“, audindu m'a invitatulu la preambulare pe o 1/2 óra de sér'a. Amu mersu amendo dealungulu satului salutandu pe betrani, respundendu la salutarile totororã si adressandu vorbe frumóse copiiloru dragalasi. Ajunsi la cas'a bolnavei, preotés'a a intratu in lãntu la muierea nepotintioșã, era eu cã barbatu am remasu in ulitia, vorbindu de ale dilei si ale necesariloru cu caruntulu mosiu Vasile. In dio'a a dóua preotés'a fierbendu supã pentru pop'a. i-a trimisu si bolnavei intr'o ulcica. Cam a trei'a di asemenea. Eu, candu imi iertau ocupatiunile, faceam visita de mangaiere barbatiloru bolnavi si copiiloru bolnavi, ordenandu curatienea si consolandu, era preotés'a facea asemenea la muierele morbóse si cu tãmpu am ajunsu amendo a fi eroii dilei in satu, trimisi de Ddieu spre mangaiere.

E datin'a, cã ecesi'a sau asia numit'a „portione canonicã“ o lucra in anulu primu poporeni. Lucrulu l'am direșu si inspectionatu eu insumi dupa metod'a cea mai practica de acum. M'am ingrijitu de sementia buna, am procuratu nisce sementie straine de calitate fórte buna; am adusu tómn'a pentru trieratu o machina de cai, imprumutand'ó dela unu proprietariu din satulu vecinu. Am plantatu pomi in gradin'a parochialã, am altoitu (oculatu). Preotés'a s'a ingrijitu cu o deosebita ateniune de sementur'a gradinei cu legumi. Ddieu a facutu in cãtu tóte mi-au successu, si poporeni, cari la inceputu priviau ridenti, dupa aceea vèdiendu successulu, diceau unii: „ai carte ai parte.“ Ród'a mea a fostu abundanta, si exemplulu successu si-a avutu influintia binefacatória. Trebuia se'mi pierdu tãmpulu, esplicandu intrebatoriloru poporeni modulu cum am facutu. Astadi am poporeni multi, cari lucra cã mine economi'a, si speredi, cã in cincin ani toti voru face cã mine. In intielegere si in compania cu 4 economi mai in buna stare amu adusu o machina de trieratu cu cai; astadi avemu in satu trei machine de acestea. De 7 ani, de candu sum in comun'a acësta cã parochu, am influintiatu amendo cu preotés'a, de gradinile sunt in

§. 305. Cum si in câte chipuri se face sau se facea mai înainte, dupa spus'a betranilor, o infratire de cruce?

— cum se facea între barbati?

— si cum între femei?

§. 306. Cá ce felu de impregiurari indemnau pe doi barbati sau pe doua femei de a se infrati de cruce?

§. 307. Se facea óre vreodata infratirea de cruce între unu boieru si unu tieranu?

§. 308. Se facea óre vreodata infratirea de cruce între barbatu si femeia?

in ce impregiurari anume?

— si in ce chipu?

§. 309. Cari erau drepturile si datoriile unulu cátra altulu între frati de cruce?

§. 310. Ce spunu satenii despre deosebiri între renduial'a casei tieranesce asia cum fusese in vechime si asia cum este astadi?

(Va urmá.)

Arderea unui teatru in Vien'a cu ómeni cu totu. Catastrofa teribila!

Unulu din teatrele noue ale Vienei situatu in regiunea in care se afla biserica votiva, localulu senatului imperiale, burs'a si altele s'au aprinsu Joi ser'a in 8 Decembre pe la 7 óre si au arsu asia, cá a nimicitu mai multe sute de vietii omenesci, a pusu in doliu mii de familii si asia dicundu capital'a intréga. Cá de 15 ani încóce au devenitu prada flacareloru câteva teatre mari in Europ'a si in Americ'a, până la celu dela Timisió'r'a, nicairi inse elementulu nu a surprinsu cu atáta furia pe publiculu adunatu, precum se intemplá astadata la Vien'a. Se pare inse cá pe acestu teatru, care a costatu la 900,000 fl. si s'a deschisu mai ántaiu in a. 1874 adeca cu puçinu dupa catastrofa cea mare finantiale si comerciale din 1873, l'a gonitu indata dela începutu o ursita rea, cá-ci sub vreó patru directori totu reu 'ia mersu, lucrandu totu in dauna, până-ce mai de curendu apucá pe man'a directorului Jauner, omu activu si fóрте energiosu.

Teatru pomposu, edificatu dupa unu planu modernu, erá destinatu cá se coprinda in sine preste 1760 de persóne. In sér'a din 8 Dec. fiindu anuciata o piesa din cele mai placute, până la 6¼ óre tóte trei galeriile erau pline inghesuite de spectatori, parterulu si logele multu mai puçinu, atátu din cauza cá o parte a publicului se preamblá până la deschidere prin asia numitele culoare pe din afara, cátu si cá familiile fruntasié abia atunci veniau in trasuri. Pre candu actorii si acritiele se inbracau in localitatile loru si servitorii puneau aparatele scenariei la locurile

prevédute in role, dintr'odata se aprinde o asia numita sufita dela marginea cortinei. In acelu momentu prindu focu tóte cortinele si tóte aparatele cu iutiél'a fulgerului. Tóte personale de pre scena isi perdu present'i'a si alergandu orbesce, care inbracatu, care golu mai de totu se scape in vreó parte. Unu nefericitu trage in susu cortin'a ce desparte scen'a de parteru, altulu inchiéde gasometrulu. Flacarile isi facu ventu si strabatu iute in sal'a cea mare, acum inse gasometrulu inchiédu, se stingu dintr'odata tóte luminele de gasu si publiculu remane pe intunerecu infernalu; éra pre candu ii veni lumina dela incendiu, erá prea tardiu. Spaim'a pe care nu o póte descrie nimeni, insoçita de sbierate, vaiete, racnete, lupte si batai selbatece, calcarea unora preste altii, strabateau crerii si rinichii omenesci. Din parteru si din loge totu au mai scapatu ómeni cu vietia, de si multi raniti, schilaviti si cu vestmentele rupte, dara si din aceia inbulditi cátra usi, calcati de cátra altii claia preste gramada, au remasu multi morti, mai alesu parte femeiesca.

Intr'aceea sosira cu nespusa celeritate corpulu pompieriloru spre a stinge foculu si a salva vietii omenesci, si indata dupa aceea trupe din garnisona spre a sustiné dupa potintia ordinea, archiducii Albrecht, Wilhelm, primariu, politia si multime de notabilitati ale capitalei si ale Austriei. Pompierii intinsera iute pensele de salvare spre a prinde cu ele pe ómenii desperati cari steteau in etagiulu (contignatio) ántaiu asteptandu ajutoriu. Preste 500 de persóne fusera salvate in modulu acesta, unii inse pèrjoliti, altii lesinati.

Dara din cele trei galerii, unde tóte locurile fusera ocupate omu de omu, prea puçini au scapatu cu vietia, cá-ci dupace flacarile au apucatu din scena in poduri si in lemnari'a uscata a galeriiloru, acestea au începutu se ardia totu cu flacari. Atunci sutele de ómeni alergandu spre usi cá se scape de vale in afara, s'a încinsu între grupee loru lupte de fere selbatece, până candu fumulu inneca iute pe câteva sute din ei, éra altii cadiendu cu galerii cu totu diosu in parteru se fripsera cu totulu, in cátu nici vorba se se mai scia cine si de unde au fostu. Din alte locuri s'au scosu numai parti de corpuri omenesci, capete, mani, pitióre, trunchiuri arse si fripte. Incordari supra-omenesci s'au facutu spre a scapa din flacari pre cáti numai s'ar fi potutu. Insi archiducele Wilhelm s'a incumatatu se urce in a treia galeria, ale carei scari inca nu apucasera focu, spre a scapa pe cine ar potea; dete inse preste o grupa de ómeni inecatati de fumu, inbulditi unii preste altii, din cari unulu mai resuffá ceva si ne mai potendu se mai suferé fumulu si putórea cumplita de ómeni fripti in flacari, se întórse iute cu acelu unulu de vale.

cá mancandu copiii si nepotii din ele, voru dice: „Ddiu ilu odichnéscá pe mosiu, Ddiu se ierte pe catele tatei.“ Astadi gradinele sunt cá nisce padurici si speru, cá acusi satenii voru pausá la umbra unui pomu tufosu, sau voru ciná in curte sub unu fragariu. Asia ne-a succesu, de in loculu bucinstiloru sunt flóri, in loculu lobodeloru cépa, petrenjei, morcovi, si sup'a tieranului e tare, curtea e curata — conformu prescrieloru higienice, plina de ratie, gáini si gáscé prasite la indamnulu popei si din curtea preotesei. Fetele au flóri si nu le cumpera, candu, mai înainte chiaru si pe flóri dedeau bani, éra bietulu preotu ori-cand u chiamatu la vreó pomana, ospetiu sau alte ocaziuni pe la familii, nu mai e in periculu de a se ingretiosiá, a se bolnavi de friguri, sau si mai reu; — unde mai este poména — mánca supá buna, „sosu“ de tóta speci'a, de-óre ce pretindeam se fia mánca búna si diceam preotesei se le invetie pe cele care voru întrebá, cum se facu mancarile mai bune si totusi eftine.

Pomenele le-am redus desemnandu eu pe cine se chiamié poména, pe ómenii lipsiti, éra se nu facu din pomene ospetia si scandale. Mi-a succesu si acésta, de-óre ce am capacitatú mai ántaiu pe doi ómeni avuti si cu vétia, cá se dea ei mai ántaiu exemplú, si asia ómenii au scapatu de ide'a fixa, cá „cum se puna ei la mésa cu pop'a pe nisce sarantoci?“ Am chiamatu eu insumi odata pe nisce seraci la mine si am disu se'i sature si dupa aceea am recitatú si nisce rogatiuni cu ei spre iertarea pe cateloru mortulu. Adi eu privescu cu fala la acestu succesu, de-óre ce o poména adi nu mai costa cá mai înainte câte 20 fl. val. austr. *) Prin exemplulu primariului si alu altoru doi ómei fruntasi din comna si prin indemnare si chiamarea in casa la mésa a saraciloru am datú directiunea cea mai frumósa acestoru pomene. In anulu trecutú la o mésa de poména nu erá nici unu seracu, i-au fostu departatu pe toti din giurulu casei. Am intratu in laintru si binecaventandú mésa pe scurtu, am esitu spre rusinarea gazdeloru, si credú, cá acésta nu mi se va mai intemplá.

Lubirea popeniloru e nemarginita fácia de mine, starea loru economica e infloritória. (Va urmá.)

*) Noi amu sci se numimu pomene dela sate, nu de 20 fl., ci până la 100 fl., éra dela unele orasie până la 4-500 fl., adeverata ruina pentru multe familii remase orfane.

Not'a Red. Obs.

Curtea si localele politiei, casele reci (camere de morti), spitalele se implura preste totu in acea nópte fatala de morti, de raniti, de lesinati. Toti medicii Vienei alergara in ajutoriulu celoru in carii mai erá vietia. Dara teatrulu au arsu tóta nópte si in 9 si 10 tóta dio'a până séra, fára cá se fia fostu cu potintia a stinge preste totu, cá-ci mai tardiu foculu a strabatutu si in suteranele (beciurile, afundaturele, celariele) teatrului. Preste acésta incendiulu erá atátu de fiorosu si furiosu, in cátu erau in periculu si casele invecinate până cátra senatulu imperiale.

Din partile teatrului arse preste nópte, de pre unde s'a potutu stingé cá se se póta apropia suffare omenésca, Vineri si sambata tóta dio'a s'au scosu cadavre si parti de cadavre; altele inse au remasu acolo, cá-ci apucasera a se carbonifica.

Numerulu totale alu arsiloru si alu celoru inecatati de fumu, omoriti in luptele de pre la usi, calcati de cátra ceilalti, sariti din ferestrii si remasi morti, abia se va sci intr'o septemana sau dóra nici-odata exactu. La cei mai multi dintre cei arsi nu li se mai póte constatá identitatea, de si spre acestu scopu s'au luatú tóte mesurele possibili. Familiile alérga cu sutele cá se si caute si cunóscá pe ai loru, multe inse nu dedeau preste ei, cá-ci au arsu cu totulu. Diariele publicara cifre fóрте variate. Cele venite dela Vien'a la noi până eri Marti in 13/1 Dec. arata morti 302, raniti prin spitaluri preste 200, anuntiati de cátra familii la politia cá disparuti 690.

Au fostu familii, unde tatalu, mam'a fíca se aflara morti alaturea sau inbraciosiati, airea barbatulu si femeia, sau mam'a cu fícele si asia mai departe. In altu casu tat'a si mam'a morti in teatru si optu princi ai loru remasi orfani. Multi si din straini, veniti la Vien'a cá studenti, comercianti, óspeti etc. isi aflara mórtea cea mai teribile totu in acelu teatru blastematu.

M. M. L. L. imperatulu si imperatés'a adencu intristati din caus'a acelei catastrofe, aflanduse tocma atunci la B.-Pest'a, detera indata ordinu se se numere din scatul'a privata a M. Sale celoru ruinati prin acelu focu 10,000 fl. Acestu exemplu si innascut'a filantropia a unui mare numeru de familii cu stari si averi, provocá indata la colecte fóрте generose, la care concurge publiculu din tóte partile. Lungi sunt listele ce se publica din care până alaltaeri resultara preste 200,000 fl. Cas'a baroniloru Rothschild a datú si ea 10,000 fl., alte banci si case mari dela 1000 până la câte 5000 fl. Grij'a cea mai mare a auctoritatiloru publice este, cá multime de orfani si fóрте numerosulu personalu dela teatru, unde mai toti au remasu goli cá napulu, se fia scapati de alta mórte, prin fóme, golate si asprimea ernei.

Michaiu bravulu in academi'a unгурésca din Budapest'a.

In 5 Decembre an. c. sectiunea II (istorica) tinu una din siedintiele sale publice bine cercetate sub presedinti'a episcopului rom. cath. Arnold Ipolyi cunoscutu istoricu si archeologu erudit. Óspeti ascultatori erau de ambele sexe, dara mai multu din clasele superiori, inteligente ale societatatiei. S'au cititu in acea siedintia trei disertatiuni, una a lui dr. Gustav Venczel, monografi'a familiei germane Fugger, fóрте renumita in secolulu alu 16-lea pentru importante sale connexiuni cu familia dinaste din Germani'a, Ungari'a, Itali'a si cu barbatii eruditi din secolulu seu. A dóu'a fu monografi'a istorica titulata: Michaiu domnu alu Munteniei in Transilvani'a la 1599—1601, compusa de Ludovicu Szádeczky (slovacu de origine). Din acésta citi câteva pericope dr. Alexandru Szilagyi cunoscutulu professoru dela universitate. A trei'a disertatiune fu: Dóue dileme social-politice de dr. Carolu Akin. S'au cititu si din acésta numai unele parti relative la inmultirea averei familiiloru si la sórtea clasei muncitoriloru. Tóte trei au fostu ascultate cu multa placere. Unoru ascultatori le batú firesce la ochi, cá unde până in Ungari'a si in Transilvani'a se vorbise si scrisese despre Michaiu vítzulu de regula cu nespusa ura si despretiu, astadata, se aflá unu scriitoriu, care de si inca totu preocupatu fóрте, scrie inse cu totulu din altu tonu; isi contradice si acesta ici coela, recunósce inse lui Michaiu voda multe virtuti din cele mai eminente, éra despre vitiile lui dice, cá acelea au fostu mai multu ale secolulu seu, ceea ce si este adeverulu curatu, pentru-cá in acelu timpu din puçinii barbati mai renumiti si mai gloriosi considerati din punctu-

de vedere alu moralei, nici-unulu nu a fostu nici mai bunu si nici mai civilisatu decâtu acestu domnitoriu. S'a mai observatu, că sectiunea istorica tocma acuma, in aceste dile afla cu cale a pune la ordinea dilei spre citire publica monografi'a lui Michaiu.

In câtu pentru coprinsulu monografiei se permite indatu la inceputu, că auctorulu a cercetat, dóra că nimeni altulu înainte de elu, documentele relative la Michaiu-voda, căte au aflu in archivulu secretu alu statului si in alu curtiei din Vien'a, in celu din Prag'a, din Bud'a si mai virtosu cele din Transilvani'a, precum si colectiunile romanesci, si că s'au adoperatu a scrie cu critica si a fi obiectivu; auctorulu inse s'a marginitu numai la cei doi ani ai domniei lui Michaiu in Transilvani'a.

Istoricii romani de professiune nu voru lipsi a'si castigá scrierea dlui Szádeczky si a o apretia; noi aci vomu reproduce numai unele trasuri de caracteru asia, precum dice auctorulu ca le-a scosu elu dupa documente despre Michaiu-voda.

„In voivodulu romanescu stá de inaintea nóstra o figura potenta, unu fenomenu extraordinariu.*)

Si éra si:

„In corpulu seu celu virtosu locuia vointia tare; fiu necivilisatu alu naturei, elu a fostu fetulu vigorosu alu epocii sale. Cu eroismulu seu personale a statu in aceeasi proportiune, vointia decisiva, perseveranti'a neclatita, tari'a cerbicosa a sufletului seu.**)

Mai dice auctorulu, că Michaiu eroulu este figur'a cea mai eminenta dintre toti domnii Munteniei, precum si că elu in cei doi ani aprópe, cătu a domnit in Transilvani'a, cu rol'a ce avu aici, si-a storsu o parte memorabila in istori'a Ungariei; că frumós'a statua equestra dela Bucuresti ii conserva memori'a lui la poporu, care venerédia in trelsulu pe celu mai mare erou alu seu nationale, ba inca in dilele nóstre acestu poporu vede in Michaiu nu numai fal'a istoriei sale, ci si incarnatiunea ideei sale de predilectiune, adeca pe celu mai zelosu luptatoriu pentru infintierea Dacomaniei.

De aci incolo auctorulu descrie batali'a cu cardinalulu si principele Tranniei Andreiu Bathori aprópe de Sibiu, omorirea lui Bathori prin Secui, cuventele memorabili si crestinesci pronuntiate de cătra Michaiu: „Saraculu popa, saraculu popa!“ apoi tóte celelalte batai cu aristocrati, cu Basta, cu polonii in Moldov'a, caletori'a sa la Prag'a si Vien'a, in fine asasinatulu din campi'a Turdei (numita pe atunci si mai tardiu pratulu lui Traianu). Spune totuodata cu multe cuvente, cum a insielatu Michaiu pe imperatulu Rudolfulu, cum isi batuse jocu de ministrii acestuia cá de ómeni lenesi, desfrenati, lipsiti de ori-ce energia, precum au si fostu in adeveru. Dupa Szádeczky, Michaiu s'a batutu si cu polonii de trei ori, totu din caus'a Moldovei, ai carei boieri au cerutu ajutorulu Poloniei in contra lui Michaiu, sau vorbindu mai exactu, in contra unirei principatelor.

Szádeczky scie si de istori'a lui Michaiu scrisa de parochulu sasescu Teutschländer din Bucuresti si dedicata regelui, afla inse că nici aceea nu e compusa cu destula critica si nepartinire, precum nici nu este.

Góna sistematica asupra limbei romanesci.

Gón'a pornita in timpulu nostru asupra limbei romanesci semena de minune, cu gónele (persecutiones) religiose de odinióra, pre candu popóra intregi erau persecutate cu focu si cu sabia, cu torturi si cu móрте pentru credinti'a lor religioasa, daca cutediau se o professiedie in publicu, in audiulu lumei. Daca noi amu publicá tóte casurile despre câte suntemu informati in acésta materia, nu ne-ar mai remanea nici-unu spatiu pentru alte materii. Intielegemu aci numai casurile, in care se calca legea despre nationalitati si despre limbile lor din anulu 1868. Amu ajunsu la atáta, in cătu chiaru si functionari de rang subalternu, adeca pretori (subprefecti) cutédia a'si bate jocu de acea lege si pretindu dela comune curatu romanesci, cá se vorbésca si se corespunda cu ei numai in limb'a magiara, candu ei alesu de poporu si platiti din pungile acestuia, sunt datori se cunosc si se vorbésca bine limb'a poporului, sau daca nu voru ori nu pot, se'si dea dimissiuina.

*) Egy hatalmas alak áll előttünk az oláh Vajdában, egy rendkívüli tünemény.

**) Erős testében erős akarat lakozott; a természetnek pallérozatlan gyermeke, harcias kornak edzett szülötte volt. Személyes vitézséggel arányban állott erős elhatározása, szivos kitartása, makács lelki ereje.

Unu exemplu scandalosu de natur'a celoru descrie acilea ne-a venitu dela comun'a Lunc'a in pretur'a Hususeu între Blasiu si Mediasiu. In acea pretura sunt 25 comune, dintre care 18 romanesci, 5 (cinci) sasesci si numai 2 (di: doue) magiare. Primariulu din Lunc'a, omu altumentrea cum se cade, care inse nu scie carte si nici limb'a magiara nu o cunósce de locu, a primitu sub dat'a 16 Nov. 1881 Nr. 3879 porunca aspra dela pretorulu Réz din Hosuseu, cá se nu mai cutedie a'i cere ceva in limb'a sa cea romanésca, pcutrúcă nici-o rugaminte romanésca elu nu o va mai resolví. „Teskeré-le“ de aceste erau dedati odinióra betranii se primésca dela Zapcii si Kadèi turcesci. „Teskereo'a“ ce avemu noi la mana, este in limb'a magiara de coprinsulu urmatoriu:

Érkezett 16.11 1881. Szám 3879—1881.

„A Lunkai falubironak körjegyző ur kezéhez.

Helyt.

Figyelmeztetem önt, hogy többé hozzám intézett kéréseit oláh nyelven bé ne adja, mert ily kéréseinek soha se fogok eleget tenni.

Hoszuaszo 1881 Nov. hó 16-án.

Réz s. k.“

Omu ticalosu ar fi acela, care s'ar infricá de amerintiari cá aceste „solgabiraesci“. Da, fiinducá solgabiropu tradusu pe romanescu ad literam semnifica jude alu sierbiloru (sclaviloru, iobagiloru), dn. Réz se afla in nefericit'a credintia ratacita, cá si astadi ar avea a face, cá si inaintea cu 34 si cu 134 de ani, totu numai cu sclavi gárboviti sub jugulu spurcatu alu tiraniei, pe cari se'i administre de pe calare, cu betie de alunu verde. Se pare in adeveru, cá la ómeni cá dn. Réz le stelescu ochii, in cătu scriindu anulu 1881 li se pare cá scriu 1781, si nu sciu nici atáta, cá comuna Lunc'a si tóte celelate 17 si alte câteva mii de comune romanesci se nu afla undeva in Afric'a ori in Indi'a orientale, ci aici in Europ'a.

Despre jidovi si patronii lor.

Pentru-cá se se convinga si acei patrioti, cari nu citescu nimicu romanescu din ori-ce se publica in Romani'a, despre neadormit'a grija a guvernului si a pressei, in privinti'a evreilor, reflectanu aici la doi articlii, unulu din diariulu ministeriale „Romanulu“ dela 20 Nov. (2 Dec.), altulu din „Resboiulu“ diariu de opoziitiune. Celu de ántaiu dá de golu pe acei „patrioti“, cari atátu in Moldov'a, cá si in Galiti'a, cá si in Ungari'a, sunt adeveratii patronii jidovesi, complicii criminali ai impilarei si spoliatiunei locuitorilor, adeca fariseii si sáduceii crestini, precum arataseram si noi la câteva ocasiuni, cu istori'a in mana, incependu din dilele lui Michaiu Sturdza; éra din alu doilea vedemu ce mesuri radicali, in parte chiaru barbare se iau in Russi'a contra jidoviloru; prin urmare nu ne vomu mirá de locu, daca parte mare din jidovii muscalesci iau lumea in capu si cáti nu trecu in Americ'a, se inbuldiescu éra spre Moldov'a, Bucovin'a, Galiti'a, Ungari'a.

In totu cursulu anului, guvernulu Romaniei a luat tóte mesurile posibile spre a impedecá invasiunea jidoviloru straini, a regulatu din nou darea de pasporturi cu atátu mai virtosu, cá s'a mai descoperitu o blastematia nóua. Jidovi locuitori mai de multu in Romani'a, incepusera se scótia pasporte romanesci pentru sine si familiile lor, spre a caletori in strainatate si éra in tíera; ei inse trimiteau acelea pasporte la coreligionari de ai loru din Galiti'a si din Russi'a, pentru-cá se póta veni cu familiile in calitate de cetateni romani. Si pe la fruntarie se aflau destui ómeni de nimicu, cari puneau câte unu napoleondoru la ochi, cá se nu védia fisioniile vagabundiloru. Sunt si alte legi positive relative la petrecerea strainiloru de ori ce limba si confessiune. Ministrulu de interne dn. C. A. Rosetti nu facu mai multu, decâtu ordiná din nou strict'a executare a legiloru. Ceea ce'si audí ministrulu din acésta cauza dela patronii jidoviloru si ai tuturor vagabundiloru, ne spune „Romanulu“ intr'unu lungu articlu, din care facemu si noi locu la câteva aliniate. Blastematiile patroniloru de jidovi straini, muscalesci si austro-unguresci, ajunsera asia departe, in cătu estimpu chiaru jidovi indigeni, nascuti in Romani'a ridicara reclamatiuni si proteste in contra venirei atátoru vagabundi, cari venindu cadu cei mai multi spre mare greutate la cei indigeni.

„De cătuva timpu se petrece unu faptu caracteristicu, care n'a fostu inca luat aminte atáta, dupa cátu merita.

Dn. ministru de interne a luat numeróse mesuri, pentru-cá poporatiunile rurale se incetedie de a fi preste

Milcovu victimele speculatiuniloru de totu felulu, cari se facu cele mai adesea prin evrei si in specialu de cătra cárciumarii evrei.

Aceste mesuri, in locu de a ridicá unu strigatu generalu de multiamire, ridica din contra síópte si chiaru protestari de nemultiamire; si acésta nu din partea evreiloru, care ar fi lucru firescu, ci tocmai din partea celoru ce de diecimi de ani nu facu decâtu se vociferedie in contra evreiloru, in contra inveninarii „sermanului poporu“ de cătra cárciumarii evrei.

Érá cunoscutu, cá multi din cei ce striga mai tare in contra evreiloru, nu puteau se tráiesca fára densii in viéti'a loru privata.

Daca erau proprietari sau arendasi, numai de evrei se serviau pentru tóte afacerile lor. Cárciume, daca aveau, evreiloru le arendau; tocmei agricole daca voiau se face, evreiloru se adressau, pentru a stórce sub tóte formele bietiloru tierani, conditiunile cele mai ruinatórie pentru densii. Cá supraveghiatori chiaru, asupra aceloru muncitori, totu evrei alegeau.

Adesea, pe candu domnulu declamá in orasiu in contra evreiloru, si strigá cá cei dela potere vendu jidoviloru „sángelu poporului“, la tíera evreulu favoritu alu aceluasiu domnu vergá cu lovituri de biciu spinarea acelu sermanu poporu, pe lanurile proprietariulu sau ale arendasiulu evreofagu.

Acum, cu ocasiunea mesuriloru luate de domnulu ministru de interne in privirea cárciumeloru de prin comunele rurale, s'a datu inca si mai multu pe fácia falsitatea celoru cari pe de o parte facu professiune de evreofagie, spre a se aretá mari patrioti, éra pe de alt'a asociédia pe evrei la tóte afacerile lor, dându-le astufeliu chiaru ei midioloculu de a se intarí si inavuti in tíera.

Unele diarie, ce mai inainte nu incetau de a strigá, cá guvernulu si cu partid'a liberala au vendutu tíer'a evreiloru, astadi publica cu multa diosioia plângeri in contra barbariei cu care domnulu ministru de interne scóte pe sermanii evrei, in vreme de érna, de prin sate si de prin térgusióre.

Si daca chiaru prin diarie se publica asemenea lucruri, ce nu aude cineva candu voiesce se dea ascultare la ceea ce se spune pe tóte cararile, de cătra aceia cari, dupace au explotatu de diecimi de ani cestiunea evreiloru, nu le prea dá mán'a acum se produca in publicitate nemultiamirile lor in contra mesuriloru administrative ce s'au luate?

Chiaru in contra mesuriloru de a se revisuí mereu cárciumele, spre a constatá daca nu vendu beuturi falsificate cu vitriolu, se audu murmure de nemultiamire; si aceste nu numai din partea cárciumariloru, ceea ce n'ar surprinde pe nimeni, ci chiaru din partea proprietariloru si arendasiloru evreofagi, pe cari aceste mesuri ii facu se se téma cá le va scadea chiri'a cárciumeloru.

Aceste fapte nu oprescu inse pe organulu care a inventatu autochtoni'a, de a pune in sarcin'a guvernului si a partidei dela potere, tóte faptele rele comise de particulari, preste Milcovu, in relatiunile lor cu evreii.

„O nóua mosiia“, dice acestu organu, „Sascutul, din districtulu Bacau, aflamu cá a trecut in mán'i jidovesci.“

Apoi adaoge: „éca urmarile modificarei art. 7 alu Constitutiunei“

Dara óre inainte de acésta modificare, multime de mosii mari si frumóse de preste Milcovu nu „tre-cusera in mán'i jidovesci?“

Cine nu scie, cáti autochtoni de ai „Timpului“ n'au pusu numele lor si ale stramosiloru lor in „mánile jidovesci“, deodata cu mosiile parintiloru lor!

Pentru asemeni fapte „Timpulu“ ar face bine se caute pe culpabili între autochtonii sei, éra nu la guvernulu.“

(Va urma.)

Romani'a.

Inaugurarea statuei lui Heliade Radulescu.

Sambata la ór'a 1 s'a sevêrsitu ceremonia inaugurarei statuei lui Joanu Heliade Radulescu.

Inca dela órele 11 diferitele delegatiuni ale judetieloru, universitatiloru, pressei, societatiloru etc. se insiruiu in fácia statuei, pe bulevardu.

D. B. P. Hasdeu, in lips'a d-lui Dim. Ghica, bolnavu, rostescé celu de ántaiu discursu.

D-sa, dupa ce areta mai ántaiu, cá ideii'a radicarii statuei lui Heliade este datorita initiativei unui comitetu, alu carui presedinte este d-lu Dim. Ghica, éra printe membrii se afla dlu Dim. Brateanu, Aurelianu, C. Boerescu, si d sa, între altele dice cá statu'a lui Heliade este cá unu semnu de recunoscintiia ce natiunea romana isi datorá ei insii.

D. V. A. Urechia, respunde dicéndu, cá acésta statuá este ridicata de natiune si cá guvernulu cá si Regele, care a trimisu o coróna a se depune la piciórele statuei, se unescu cu natiunea in acésta privintia.

Dupa aceste discursuri corulu societatii pentru invetiatur'a poporului romanu intoná „Cantarea diminetiei“, pe candu se desvelea statu'a, se incoroná si se incingea cu esiarpa tricolora.

Apoi diferitele societati si corporatiuni prin delegatulu lor, rostescu fiacare, depunendu coróna, discursuri: Academ'a romana, prin d-lu Maniu, press'a prin d-lu G. D. Teodorescu, teatrulu nationalu prin d-lu Milo, teatrulu Dacia prin d-lu Vladicescu, societatea pentru invetiatur'a poporului romanu prin d-lu generalu Florescu etc. etc. Societatea de istoria si archeologia din Mehedinti

depune prin domnulu maioru Baicoianu, prefectu, o corónă.

Printre corónele cari s'au distinsu este acea a tipografloru, pe ale carei foi de argintu sunt gravate urmatóarele inscriptiuni: Tipografia Socecu-Teclu, Laboratoriloru romani, Curtii Fr. Göbl, Romanului Carolu Göbl, Thiel si Weis, Michalescu.*)

Dela Deva primimu urmatoriulu

Apelu caldurosu

câtra intréga inteligenti'a romana de pe teritoriulu despartimentului VI (comitat. Hunedórei) alu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu:

Nefatigabili fruntasi si conducatori ai romaniloru de pe la anii 1860—1861 inspirati de maréti'a idea a inaintarei in cultura a poporului romanu din Trannia, necrutandu ostenele si sacrificii de o parte, delaturandu tóte pedeele si obstacele de alta parte, spriginiti cu multa caldura de intrég'a inteligenti'a romana: au datu fiintia „Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu“, negresitu cu bun'a intentiune, cá acésta institutiune ca timpu se devina unu eternu monumentu de gloria alu natiunei romane.

Generatiunei presente este rezervata sublim'a datorintia, cá intrunindu'si tóte fortele materiali si morali se faca, cá scopulu fixatu in statutele acestei Asociatiuni se fia câtu mai curendu atinsu; ceea ce numai asia va fi cu potintia, daca toti romanii, fara deosebire de conditiune, voru concurge cu obolulu loru la inaltia ei.

Pâna acuma inse, dupa cum se vede din ratiociniulu publicatu, si dupa cum se esprima insusi comitetulu centralu, fondurile acelei Asociatiuni, de altu-mentea scumpe nóue toturor, in acei 20 de ani ai activitatiei sale, au crescutu in proportiuni atâtu de modeste, in câtu venitul din acele nici pe de parte nu raspunde insutitelor trebuintie si pretensiunilor, cari se facu la ele.

In vederea acestora, subcomitetulu despartiment. VI alu Asociatiunei transilvane, gelosu de ajungerea scopului amintitu de o parte, si cu privire la usiurarea agendelor comitetulu centralu de alta parte, voidu a portá o exacta evidenti'a despre toti domni membrii fundatori si ordinari ai memoratei Asociatiuni de pe teritoriulu acestui despartimentu, firmu in speranti'a, cá modest'a-i vóce nu va remaná fara efectu: róga cu respectu, pe toti domni membrii, si in genere pe toti sincerii doritori de o cultura generala a poporului romanu, se nu pregete a'si dá totu succursulu dni'aloru la inaltiaea acestei salutarie institutiuni de cultura nationala si inmultirea fondurilor ei; observandu totu-odata, cá din punctulu-de vedere alu evidentiie indicate, se binevoiesca a se insinua la acestu subcomitetu, atâtu acei dni, cari sunt dejá membrii ai Asociatiunei, câtu si acei cari in viitoriu dorescu a fi

In fine, pe bas'a regulamentulu Asociatiunei si cá se se póta satisfacé provocare comitetulu centralu din 24 Oct. an. cur. Nr. 361, avendu in vedere multiplele recerintie, caroru trebue se facemu faciã din convictiune, in preabine intelesulu interesu nationalu si patrioticu, cu deosebire, cá se ne potemu consultã asupra modalitatilor, ce sunt a se urmã spre ajungerea scopului mentionatu, subscrisulu comitetu isi ia voia a invitã pe tóta inteligenti'a din acestu despartimentu, la adunarea generala, care va avea locu in Deva la 19/31 Dec. 1881 la órele 10 din di, in localitatile Societatiei romane de lectura.

Din sidenti'a subcomitetulu despartimentulu VI alu Asociatiunei transilvane tinuta in Dev'a la 24 Nov. 1881 st. n.

Joanu Papiu, F. Hosu Longinu,
directoru. actuariu.

Espositiune de carti.

Provocare.

Espositiunile speciale formédia factorii cei mai puternici pentru progresulu industriei de arte, de maiestria.

Conducatori „Museului unguerescu de tíera pentru industria de arte“ dupa convingerea castigata prin multe esperientie, se simtu chiamati, cá pentru desvoltarea industriei de arte, precum a gustulu pentru arte la publicu, din candu in candu se arangedie espositiuni speciale, adeva numai pentru unele ramuri ale industriei de arte.

De astadata dorescu se deschida o „Espositiune de carti tiparite“, de legaturi de carti si ornamentarea, adeva infrumsetiarea de legaturi de carti.“

Scopulu acestei espositiuni e, cá se se arate desvoltarea istorica si starea de astadi a ramurilor de industria, câte cadu in sfer'a acésta, si a caroru insemnate economica merge paralelu cu latirea cultuere generale a popóraloru, — precum scopulu e, de a da mustre**) de inbunatitiri si infrumsetiari pe acestu terenu.

Obiectele, ce sunt a se tramite la espositiune, se intindu, nu numai la industri'a de aceste ramuri, si la literatur'a magiara, ci si la cartile toturor popóreloru din Ungari'a si Transilvani'a, — prin urmare si ale Romaniloru! Sunt de a se tramite:

*) Din descriptiunea acelei solemnitati se voru trece unele parti si in „Transilvani'a“ fóia Asociatiunei transilvane.
Red. Obs.

**) Modelle.

1. Manuscrise din epoc'a de inaintea aflarii artei de tipari, adeva dinainte de a. 1460.

2. Carti bisericesci slavene, usitate de Romani inainte de introducerea limbei romane in biserica din véculu alu 15-le, si 16-lea.

3. Carti bisericesci romane din vécurile trecute pâna la 1711.

4. Ori ce felu de carti si manuscrise romane vechi, cu cirile ori litere, din periodulu dela 1500—1711 si ori felu de icóne tiparite séu si colorate.

5. S'ar primi prea bucuros unu catalogu, adeva o bibliografia, unde sunt insirate cartile vechi romane, cá se póta vedea, daca sunt tóte espuse séu nu.*)

Aceste tóte se voru supune studiiloru si scrutarei istorice si literarie, pentru datele cultuere generale a tíerei, si in specie Romaniloru, — si pentru acestu scopu, cele tramise se voru insirá intr'unu catalogu in ordine, dupa timpulu tiparirii.

Espositiunea de carti, are se arate progresulu tipariului in Ungari'a si Transilvani'a, si pentru acésta are de scopu, cá se adune si cartile tiparite dela 1711 încóce pâna astadi, dar aceste numai intru atâta, încátu in tiparituru loru au ceva caracteristicu specialu in tiparire, séu in ornamentele tiparirii si legaturei, adeva ale compactuerei.

Pentru acésta, facu provocare la adres'a toturor biblioteceloru, tipografieloru, reuniuniloru romane de cultura, si cátra toti Romanii singuratici, cá in interesulu generale alu cultuere tíerei, si in celu speciale alu cultuere si literaturei romane, se adune astfelu de carti, si se le tramita cu graba la espositiune.

Spre luare a minte!

1. Espositiunea se deschide in 15 Ianuaru 1882, si dela acésta di tine 6 septemani. Se tine in Műcsarnok (Bazarulu de arte) in strad'a radiala.

2. Cartile trebuiescu tramise inainte de deschidere, dar' se voru primi si in cele 6 septemani, pentrucã se voru tineã aci 4 luni, timpulu de lipsa pentru de a face studiele recerute.

3. Tramitatorii nu platescu nimic pentru portulu postei, nici la tramiterea, nici la recaptarea cartiloru, si pentru acésta, trebue intrebuintiatu acésta adresa:

A nemzeti muzeum igazgatóságának
Hivatalos felhívás folytán díjmentes

Budapest.

4. Tramitatorii, cari trimitu mai multe carti, au se le introduca intr'o lista, si acésta se o scria in 2 exemplarie.

Jegyzéke

Az ált
az országos könyvészeti kiállítáásra beküldött könyveknek.

Nrulu curente	Titul'a cartiei, loculu si anulu tiparirii, si formatulu (2, 4, 8, 12)	Note

O lista se va subscrie de unu presidente, si apoi in locu de cuitantia, se va trimite trimitetoriulu.

Numele trimitetoriulu, alu comunei unde locuiesce si a postei din urma, trebuiescu scrisé bine si curatu.

Pentru a face provocare acésta, sum rogatu si incrediatu din partea presidiulu espositiunei. Acestu presidiu stã din ilustrii barbati: Franciscu Pulszky directorulu museului nationalu si inspectorulu supremu alu bibliotecei si museeloru din tíera intréga, Georgiu Ráth vicepresedentele comitetulu, alu museului de industri'a de arte, si presidentele comitetulu de espositiunea cartiloru.

Eu sum convinsu, cá fiacarele romanu va pricepe, câtu de multu zace si in interesulu nostru nationalu de cultura si literatura, cá se intrebuintiamu acésta ocaziune binevenita si pentru noi; dóra in acestu modu vomu aflã si de acele carti, ce unii literati de ai nostrii le-au cautatu cu anii, si nu le-au mai aflatu!

Si dupace romanii inca voru fi trimisu destule carti, si voiu aflã, cá ce felu de carti sunt, voiu cere sfatul si concursulu dloru romani din Bpest'a, pentru acele ce ar fi de facutu in interesulu mai de aprópe alu literatúrei si istoriei literaturei romane, si la timpulu voiu incunoscentiã pe onor. publicu alu nostru despre rezultate.

Salutare fratiésca!**)

BPest'a, in 10 Dec. n. 1881.

Dr. At. M. Marienescu.

Sciri mai noue.

Multe scandale s'au intemplatu de 14 ani încóce in diet'a Ungariei, dara cea din sidenti'a camerei deputatiloru dela 9 Dec. a intrecutu pe tóte, cá-ci au ajunsu pâna la infamia, precum se esprimã insusi ministrulu presidente. Dara despre acésta in altu Nr.

*) Nu sciu se avemu catalogu mai bogatu de carti vechi si mai noue, decátu este alu repausatulu professoru Dimitrie Jarcu tiparitu in Bucuresci si anuntiatu de câteva ori in „Transilvani'a“ la timpulu seu. Rogamu pe dn. secretariu generale alu academiei romane, cá se binevoiesca a trimite doue exemplarie din acelu catalogu la B. Pest'a. Red. Obs.

**) Nu avemu cuvente de ajunsu, cu care se rogamu pe barbati nostrii de sciintie, pe proprietarii de tipografii romanesce, pe custodii biblioteceloru, pe asociatiuni si reuniuni literarie romane din Trannia si Ungari'a, cá se nu'si pregete a dá dnului dr. At. M. Marienescu celu mai promptu ajutoriu in realizarea acestei intreprinderi invederatu fórtie necessarie. Nu cumva se perdemu acésta ocaziune prea bine venita.
Red. Obs.

Sciri diverse.

— (Insciintiare.) „Reuniunea romana de cantari“ va arangia Domineca in 6/18 Decembre alu doilea concertu ordinariu, in localitatile „Reuniunei germane de cantari“ pe Pamentulu-micu Nr. 1. OO. membri sunt invitati cu onore cuvenita.

Inceputulu la 7 óre sér'a.

Biletele se voru estradá Sambata in 5/17 si Dumineca in 6/18 Decembre dela 3—5 óre d a. in localitatile Asociatiunei transilvane, strad'a Cisnadiiei Nr. 7. Sibiu, in 12 Decembre n. 1881.

Comitetulu.

Bibliografia.

— Calendariu julianu, gregorianu si alu poporului romanu. Acestu din urma coprinde in sine tóte serbatorile, datinele si credintiele stramosiesci cu comentariu, pe anulu 1882 de Simeonu Manguica. Oravitia in Ungari'a, editur'a auctorului, tiparitu inse la Brasiovu, tipografi'a Alexi. Formatu 8-vu mare, pag. 158. Pretiulu 1 fl. v. a. si pentru Romania 2 lei 25 bani.

Daca noi acésta carte o amu recomandã lectoriloru cá simplu calendariu usitatu, cu acésta nu amu face mai nimic, pentru-cã de câteva ani încóce se publica si in limb'a nóstra multime de calindarie si se vendu din ele cu miile. In calendariulu dlui Manguica aflamu o colectiune de serbatorile ethnice, câte au remasu la poporulu nostru de mii de ani, parte cu numirile loru antice pagânesce, parte transformate si baptisate cu termini de ai christianismulu. Din partea nóstra multiamu domnulu Manguica cu tóta caldur'a sufletésca, pentrucã a implinitu o vechia dorintia a nóstra, de a culege in ordine chronologica serbatorile pagânesce si alte credintie totu pagânesce, câte s'au mai conservatu la poporulu nostru si dintre care unele ne ducu nu numai pe doue mii de ani in stravechime, ci ne inbina viétu'a nóstra nationala cu divinitatile mari si mici imaginate din mithologi'a elina si romana. Pâna candu unii aduna cantecele poporane, alii povestile si érași alii Flor'a poporului, d-lui isi alese acestu campu totu asia de largu si bunu de cultivatu, pre care'lu cultivã dincolo intre alii dn. Teodorescu s. a. Inceputu preabunu; dn. Manguica inse nu pote stã acilea, cá-ci indatã ce va esi din Banatu mai departe, va mai face si alte descoperiri pretiose

Din partile literarie ale Calindariulu merita tóta atentiunea tractatulu despre Colinda, inavutitu cu multime de citate din scriitori antichi si moderni, unele repetite prea desu, fara necessitate simtita. In alta editiune auctorulu póte prescurta dissertatiunea acésta fara nici-o dauna a lectoriloru. Cine nu'ti crede adevérulu curatu, demustratu odata si de doue ori, nu tílu va crede ori-cátu i'l'ai repeti, cá nu voiesce sé'lu creda, ci iti raspunde cá secuulu: „Asia este precum dici tu, eu inse nu vreu se fia asia, éca nu vreu.“

Dissertatiunea titulata Ap'a dela Botezu, a provocatu si pâna acuma contrari aprigi.

Pacala, pre câtu l'a imprumutatu dela dn. Hintiescu, pare cá l'ai citi in limb'a germana, din care este tradusu fara a respecta geniulu limbei nóstre.

Petrecerea mortulu (Bocetu) si Mosii sau sacrificiulu mortiloru in nexu cu cele publicate in aceste materii de dd. Hasdeu, Teodorescu, Marienescu, isi afara preabunu locu in acestu calendariu.

— „Amiculu familiei“ diurnalu socialu, beletristicu si literariu, proprietariu, redactoru si editoru: N. F. Negrutiu. P. t. Abonanti ai diurnalulu nostru, cari nu ni-au tramisu inca pretiulu de pnenumeratiune pre acestu anu, sunt rogati cá, — in consideratiunea multelor spese ce avemu cu sustinerea intreprinderiloru nóstre, — se binevoiesca a ni-lu tramite câtu mai curendu pre intregu anulu curente, cá asié si noi se ne potemu implini mai cu acuratetia obligamentele nóstre si se scimu in câte exemplarie avemu de a dispune si distribuí portretele apromise cá premia abonantiloru pre anulu întregu.

Restantiierii din trecutu se-si refuiesca socotelele fara amenare.*)

Cei ce nu dorescu a avea diurnalulu nostru si mai departe, sunt rogati a ne retramite numerulu acesta inpreuna cu pretiulu numeriloru primiti pâna acum (3 fl) — séu se ne reintórne numerii aceia, cá-ci altmentea vomu fi siliti a redicã dela d-loru cu participatiune (Postnachnahme) si eventualmente pe cale processuale competintiele nóstre. Red. Am. F.

*) In anulu ce trece, alunecaseramu si noi a credita ici-colea, o patiramu inse totu cá dn. colegu, numai nu cu 3000 fl., ci in mesura multu mai mica: cu 272 fl. Red. Obs.

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

12 Decembre st. n. 1881.	
Obligatiuni rurali din 1880 convertite cu 6%	1. 98. 1/5 b.
Inprumutul Oppenheim (Londra) din 1866 cu 8%	„ 111. — „
Obligatiuni dominiali convertite cu 5%	„ — — —
— Creditu fonciariu ruralu cu 7%	„ 102. 1/2 „
— Creditu fonciariu urbanu cu 7%	„ 102.50 „
Inprumutul municipale alu capitalei din 1875 cu 8%	„ 106. — „
Actiunile caliloru fer. rom. (Berlin) din 1866 cu 5%	„ 62. 1/2 „
Obligatiuni din 1868 cu 6%	„ 100.30 „
Obligatiuni noue ale stat. cu 6%	„ 102. — „
Actiunile bancei nat. rom. de 500 franci	„ 1620. — „
Actiunile bancei Romania din 1869 de 200 franci	„ 435. — „
Dacia-Romania unite de câte 250, cursulu	„ 435. — „
Rent'a romana din 1875	„ 89. — „

Editoru si redactoru responsabile: G. Baritiu.

Tipariulu Ini W. Kraft.